

Підручник / А.М. Бабенко, Ю.А. Вапсва, В.К. Гришук та ін.; За заг. ред. О.О. Бандурки. - Х.: Вид-во ХНУВС, 2011. - 378 с.

Скаун О.Ф. Теория государства и права: Учебник. - Х.: Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. - 691 с.

Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 р., з наступними змінами й доповненнями.

- [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua>

Донченко О.І.,
доцент кафедри загальноправових дисциплін та
міжнародного права економіко-правового факультету
Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова
Надійшла до редакції 21.09.2012

УДК 343.9: 343.985

ОСОБЛИВОСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ МОЛОДДЮ

Бабакін В. М.

За дослідженням, в останні роки не вивчалися питання правового регулювання запобігання злочинам, що вчиняються молоддю, хоча стосовно неповнолітніх така робота проводилась. Проведено аналіз наукової літератури останніх років на предмет вивчення вказаних проблем, також ролі оперативних підрозділів у запобіганні “молодіжних” злочинів, розглянуті наукові думки з цього питання й проаналізовано оптимальні шляхи удосконалення цього напрямку оперативно-розшукової діяльності. Ця стаття є спробою дослідити співвідношення декількох нових для національного правознавства категорій, як-то “молодіжна злочинність” і “запобігання злочинам у рамках проведення оперативно-розшукової діяльності”. При цьому поставлена задача здійснити короткий аналіз поняття “молодіжна злочинність”, яке співіснує поряд з суміжними, але не тотожними поняттями “злочинність неповнолітніх”, “підліткова злочинність” і ін.

Як зауважує Є.Ю. Пліско, на сьогодні має місце зростання питомої ваги злочинності серед молоді на фоні всієї кількості зареєстрованих по країні злочинів. Зокрема він наголошує про те, що якщо після закінчення Великої Вітчизняної війни в загальній масі злочинів показник злочинності неповнолітніх поступово знизився до 4-6 %, то, починаючи з 1960 року, ця частка майже безупинно зростає й досягає тепер в основних промислово розвинених регіонах від 10 до 20 %. Він підкреслює, що за останні 10 років на 8 % зросла злочинність серед дівчат-підлітків. Серед підлітків не знижується рецидивна злочинність, яка складає четверту частину загальної злочинності серед молоді й неповнолітніх, причому близько 60 % рецидивістів починали свою злочинну “кар’єру” ще підлітками. За дослідженням, змінилася соціальна характеристика й структура угруповань підлітків-правопорушників. Так сьогодні їхня чисельність, як правило, складає не 3-5, а 20-50 і більше осіб [1, 230].

Слід відмітити тенденцію до статистичного збільшення вчинення насильницької злочинності серед цієї категорії. Насильство в молодіжному середовищі виникає всюди: вдома, на вулиці, на роботі й у розважальних закладах. Його наслідки руйнівні. Так, за визначенням К. Шевцової, щорічно випадки молодіжного насильства тільки в Європі забирають 15 тис. життів, а понад 300 тис. осіб потрапляють в лікарні з серйозним каліцтвом. У 53 країнах європейського регіону насильство - це третя за поширеністю причина смертності при вчиненні злочинів серед людей 15-29-річного віку, після дорожньо-транспортних пригод і суїцидів. У чотирьох випадках з п’яти, по зареєстрованим злочинам, жертвами фізичного насильства є молоді люди чоловічої статі. У 40 % випадків вбивств у молодіжному середовищі відбуваються за допомогою застосування холодної зброї, ножів і гострих предметів. За результатами вивчення проведеного

Всесвітньою організацією охорони здоров’я дослідження щодо стану молодіжного насильства в Європі зазначено, що асоціальна поведінка серед молоді є неминучою, але може бути попередженою. Це проблема не зі сфери кримінального судочинства, а зі сфери громадського здоров’я. Коріння насильства завжди народжується в соціально-економічному середовищі, і велика частина його формується й тягнеться ще з дитинства. Досить згадати, що 9 із 10 насильницьких фактів позбавлення життя відбуваються у світі в країнах з низькими й середніми доходами населення. Рівень насильства серед молоді в неблагополучних країнах у середньому в 7 разів вищий, ніж у країнах з високим рівнем життя [2].

За останніми дослідженнями, Міністерство внутрішніх справ фактично звело свою діяльність із запобігання злочинності серед неповнолітніх до розкриття вже вчинених ними правопорушень. Профілактичні заходи з підлітками, які перебувають на обліку в органах кримінальної міліції в справах дітей, здійснюються формально та лише епізодично [3].

Вивченням оперативно-розшукових особливостей запобігання злочинності серед неповнолітніх і молоді та суміжною проблематикою займалися такі вчені, як: Я.І. Гілінський, С.Ф. Денисов, М.С. Крутер, Є.Ю. Пліско, В.В. Шендрик, О.В. Кириченко, О.А. Шевченко, О.О. Юхно та інші.

За результатами дослідження щодо молодіжної злочинності, Я.І. Гілінський зазначає, що підлітки й молодь характеризуються підвищеною кримінальною активністю. Разом з тим, як прийнято вважати, вони - майбутнє кожної країни, від їх звичної поведінки, способу життя, особистісних якостей залежить в перспективі доля суспільства й держави. Не дивно, що запобіганням й протидією підлітково-молодіжній злочинності, а також злочинності неповнолітніх приділяється велика увага в національній і зарубіжній літературі. Термін “підлітки” використовується інструментально, не дуже точно й визначається віковим інтервалом 14-17 років, зважаючи на те, що нижній віковий поріг кримінальної відповідальності - 14 років, а з 18 років настає повноліття. За іншими юридичними джерелами підлітковий вік обмежується 12-16 роками. Не менш умовно визначається й поняття “молодь”. Для дослідників це вікова група 18-29 років, що приблизно відповідає як соціологічним уявленням, так і віковим показникам кримінально-правової статистики. Переходячи до генезису підлітково-молодіжної злочинності, зауважимо, насамперед, що вона підпорядковується загальним закономірностям. Немає якихось особливих, специфічних “причин” злочинності серед підлітків і молоді. Але соціально-економічна нерівність, а також нерівність можливостей, доступних людям, які належать до різних груп, своєрідно проявляється особливо стосовно підлітків і молоді [4].

© В.М. Бабакін, 2012

Оскільки вікові обмеження молоді надто суб'єктивні та в рамках кожної науки трактуються неоднаково, то ми звернемося до законодавчого визначення молоді. Так Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" від 05.02.1993 р. визначає, що в Україні громадяни віком від 14 до 35 років є молоддю [5, 1]. Отже, молодь є відносно самостійною соціально-демографічною групою, що має комплекс специфічних властивостей і ознак, які надають змогу ідентифікувати її як цілісну соціальну спільноту, тобто є самостійним об'єктом наукового дослідження. На думку С.Ф. Денисова, сутність і зміст досліджуваного періоду життя, якщо узагальнити, полягає в тому, що молоді люди - це, з одного боку, здебільшого ще підлітки, а з іншого, уже дорослі. І разом з тим, це співтовариство людей, які відрізняються і від тих, і від інших [6, 66].

Як наголошує М.С. Крутер, самостійність таких класифікаційних категорій, як "молодь" і "злочинність молоді", з усіх точок зору - кримінологічної, психологічної, соціологічної й ін., є відносною й умовною, бо ця категорія базується на специфічному, нефіксованому на законодавчому рівні віковому діапазоні та охоплює досить неоднорідні групи правопорушників. До речі, одна з поширених серед психологів вікових періодизацій дозволяє визначити межі молодіжного віку від 16 до 29-30 років, тобто підлітковий, юнацький і початковий період середнього віку. Тому злочинність молоді не можна розглядати поза загальним контекстом проблематики правопорушень неповнолітніх. На тлі відомих соціальних потрясінь саме серйозні упущення в політиці й запобіжній практиці (точніше, відсутність такої політики щодо підлітків) формують максимально сприятливе середовище для зростання молодіжної злочинності, у все більш небезпечних масштабах рекрутують підрастаюче покоління в кримінальні структури [7, 53]. Отже, ми можемо визначити молодіжну злочинність як злочинність осіб віком від 14 до 30 років, тобто в поняття молодіжної злочинності входить вже стале поняття "злочинність неповнолітніх". За дослідженнями О.Д. Волянюка, на початок 2011 р. у виховних колоніях в Україні відбувало покарання 1,5 тисячі засуджених неповнолітніх. Він зазначає, що вікова характеристика засудженої молоді визначається такими даними: 5 % - досягли віку 14-16 років; 21 % - 16-17 років; 39 % - 17-18 років; 35 % - старші за 18 років [8, 150].

Аналіз стану правопорушень серед підлітків дає підстави вважати, що подолання криміногенної ситуації в дитячому й молодіжному середовищі є проблемою гострою та актуальною, також і для суспільства. Н.В. Мотунова вважає одним з найважливіших напрямів виховної роботи з дітьми й молоддю превентивне виховання та профілактичну роботу з подолання злочинності серед неповнолітніх [9, 95], що ми підтримуємо.

На нашу думку, запобіжна спрямованість і протидія злочинності сьогодні властива оперативно-розшуковим структурам поліції майже всіх цивілізованих країн світу. Це визначається переважно в тому, що пріоритетні завдання й функції вказаних суб'єктів належать насамперед до протидії з протиправними діяннями. На думку В.В. Шендрика, реанімація й вдосконалення оперативно-розшукового попередження злочинів у сучасних умовах є завданням першорядного значення, зокрема для органів внутрішніх справ [10], що ми підтримуємо й вважаємо, що цей напрям діяльності ОВС повинен бути пріоритетним.

На думку Я.І. Гілінського, найбільш "молодіжними" є такі види злочинів, як: зґвалтування, розбійні напади

та злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотиків. Спостерігається тенденція зростання участі молоді з середини 90-х рр. у таких злочинах, як заповідання тяжкої шкоди здоров'ю, розбійні напади, пограбування, крадіжки [4].

Під запобіганням злочинності неповнолітніх, на думку О.Д. Волянюк, слід розуміти усунення негативних детермінантів і стимулювання позитивних тенденцій у суспільстві й державі, а також здійснення заходів щодо соціально-правової, психологічної, медичної й педагогічної допомоги неповнолітнім, які належать до "групи ризику", та їх родинам [8, 152]. Можна зазначити, що запобігання злочинності за своїм соціальним призначенням є інструментом і засобом забезпечення кримінологічної безпеки [6, 67]. Так, на думку О.В. Кириченко й О.А. Шевченко, специфічність оперативно-розшукової профілактики виявляється в тому, що вона: веде оперативно-профілактичне спостереження за особами, які поставлені на профілактичний облік у зв'язку з високим ступенем вірогідності їх злочинної поведінки; забезпечується успіх індивідуальної профілактики завдяки наявності оперативної інформації щодо контингенту осіб, які можуть стати на злочинний шлях, та особливостях кожної особи, яка допустила антигромадську поведінку; фіксується середовище місцевих кримінальних активних мешканців, в якому здійснюються оперативно-розшукові заходи щодо розкриття злочинів; негласно перевіряються на причетність до вчинення злочинів особи, які знаходяться під оперативним спостереженням; вивчаються окремі категорії осіб, які становлять оперативний інтерес, їх зв'язки, спосіб життя, поведінка й минуле для отримання підстав до застосування до неї заходів профілактики [11, 203], що слід підтримати.

Варто зауважити ще на такі проблеми оперативно-розшукового запобігання молодіжної злочинності: незважаючи на те, що профілактика правопорушень, а зокрема й злочинів, є обов'язком оперативного підрозділу згідно з п. 1. ч. 1 ст. 7 Закону "про оперативно-розшукову діяльність", але відомчі нормативні акти не передбачають окремих оперативних заходів для здійснення саме профілактики злочинів. Отже, оперативні підрозділи обмежені у своїх повноваженнях стосовно життя профілактичних дій, оскільки зобов'язані діяти в межах своїх повноважень, відповідно до законів, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності. Отже, нормативно-правова регламентація запобіжної, профілактичної й попереджувальної діяльності оперативних підрозділів ОВС України має декларативний характер і є вкрай неврегульованим питанням [10], що ми підтримуємо.

На думку О.В. Кириченко, на сьогодні існує проблема щодо недосконалості нормативно-правового регулювання оперативно-розшукової профілактики оперативних підрозділів ОВС, а також відсутність відповідного окремого відомчого нормативного акта, що створює штучні перешкоди при здійсненні цього виду діяльності [11, 205]. Тому вважаємо за доцільне проаналізувати закордонний досвід для використання в досліджуваному напрямі. На думку С.Ф. Денисова, для координації діяльності із запобігання злочинам у багатьох країнах ЄС були створені відповідні органи, зокрема національні ради. Основними функціями таких органів є: збір інформації; планування, виконання й оцінювання програм із попередження злочинів; координація діяльності поліції та інших органів, які працюють у цій сфері; забезпечення участі населення; співпраця із засобами масової інформації;

науково-дослідна робота; співпраця із законодавчими органами, які визначають політику в галузі боротьби зі злочинністю; навчальна підготовка. У практичній діяльності поліції держав ЄС широко пропагується теза про те, що злочини вчиняються найчастіше тоді, коли потенційний злочинець зустрічає вразливу жертву або об'єкт, який не охороняється. Тому превентивні заходи мають бути спрямовані або на злочинця, або на систему безпеки, або на потенційну жертву (індивідуальна, загальна та віктимологічна профілактика, відповідно) [12, 55].

З кримінологічних позицій, як зауважує Т.С. Чебикіна, необхідним є наступне: під час проведення аналізу ефективності комплексних заходів щодо запобігання злочинності неповнолітніх враховувати особливості конкретного регіону. Також вважаємо, що запобігання злочинності неповнолітніх буде більш дієвим і ефективним, коли стане адресним, розрахованим на конкретних осіб, конкретні умови життя й діяльності. При цьому заходи із запобігання злочинності не можуть бути стандартними для всіх суб'єктів і всієї держави, слід враховувати регіональні особливості економічного й кадрового характеру, повноваження суб'єктів профілактики щодо залучення неурядових організацій, установ освіти та громадян до запобігання антисоціальної поведінці неповнолітніх, можливості чіткої організації й координації роботи всіх правоохоронних структур щодо запобігання злочинності неповнолітніх [13, 138].

Наразі це питання частково регулюється Законом України "Про органи і служби у справах неповнолітніх і спеціальні установи для неповнолітніх" [14]. Як зазначає Н.В. Мотунова щодо діяльності служби в справах дітей, то на основі аналізу правопорушень неповнолітніх, причин і умов їх вчинення служби визначають, у яких навчальних закладах, сім'ях, культурно-освітніх установах тощо виховну роботу з дітьми проводять неналежним чином. Зважаючи на це, служби в справах неповнолітніх диференційовано планують запобіжні заходи, а потім здійснюють їх і власними силами, і за участю інших органів і організацій. При цьому служби прагнуть, з одного боку, охопити все коло питань, актуальних з погляду профілактики правопорушень серед неповнолітніх, з іншого - залучити до цієї діяльності якомога більше суб'єктів запобігання. Відтак, служби в справах дітей поєднують у профілактичній роботі організаційну, координаційну, контролюючу, інформаційну, консультативну та низку інших функцій, що визначає особливе місце цих служб серед учасників запобігання підліткової злочинності. На сьогодні позитивним є те, що для підвищення ефективності запобігання кримінальних правопорушень серед неповнолітніх на базі інспекцій у справах неповнолітніх Міністерства внутрішніх справ створена кримінальна міліція в справах дітей, метою діяльності якої є соціальний захист і профілактика правопорушень серед осіб, які не досягли 18-літнього віку. До її складу входять приймальники-розподільники для неповнолітніх [9, 99], що свідчить про актуальність розглянутих у цій статті проблем.

Як наголошує М.В. Корнієнко, багато хиб спостерігається в роботі правоохоронних органів і судів у профілактиці злочинності неповнолітніх. Іноді безпідставний лібералізм виявляють судді, коли не беруть під варту під час провадження досудового слідства обвинувачуваних неповнолітніх, які вчинили тяжкі й особливо тяжкі злочини, коли виносять невинуватого м'які вироки, якщо покарання не пов'язане з позбавленням волі. Недостатньо ефективно працюють у профілактичному плані окремі

підрозділи кримінальної міліції в справах дітей, орієнтуючись здебільшого на розкриття вже вчинених злочинів. Спостерігаються випадки небажання працівників цих служб утруднювати себе напруженою роботою, пасивністю у виявленні підлітків, яких потрібно ставити на облік, невміння виконувати індивідуально профілактичну роботу, її формалізм. Щодо служби в справах дітей, то її працівники нині не мають змоги більше часу приділяти профілактичній роботі: не вистачає кадрів і фінансування [15, 222].

На думку М.А. Подольного, молодіжна злочинність - це небезпечне негативне явище. При цьому її небезпека полягає, зокрема, у тому, що вона є способом існування молодіжного кримінального середовища. Її існування - це відображення особливої економічної й соціальної ситуації. Пізнання молодіжної злочинності - це не тільки ключ до розробки найбільш ефективних методів боротьби з нею, а й пізнання завтрашнього дня всієї злочинності. У цьому зв'язку успішна протидія молодіжній організованій злочинності не тільки знизить кримінальну напруженість у країні, а й, по суті, є профілактикою злочинності завтрашнього дня [16, 3].

Органами, що покликані попереджувати молодіжну злочинність, є також і підрозділи, що проводять оперативно-розшукову діяльність. Оперативно-розшукове попередження молодіжної злочинності виявляється в специфіці діяльності цих органів, яка зумовлюється специфічними покладеними на них завданнями й суворими нормативно-правовими межами. Оскільки зараз у напрямках діяльності підрозділів, що проводять оперативно-розшукову роботу, фактично відсутнє законодавче закріплення запобігання злочинів, то це є однією з основних перепон для запобігання молодіжній злочинності. Серед інших факторів слід назвати негативну орієнтацію окремих керівників підрозділів низової ланки ОВС не на попередження, а на розкриття вже вчинених злочинів.

Для налагодження роботи з профілактики слід мати на увазі, що для досягнення суттєвих результатів ця діяльність повинна проводитися здебільшого індивідуально з одночасною протидією молодіжним групам антигромадської спрямованості. Варто перейняти зарубіжний досвід у питанні протидії як злочинності загалом, так і молодіжної злочинності, а для цього варто надати чітке визначення компетенції державних правоохоронних органів, діяльність яких переважно повинна бути спрямована саме на запобігання злочинності.

Втім, підняти питання не є остаточними та потребують додаткового дослідження чи наукового вивчення.

Література

1. Пліско Є.Ю. Сутність і причини підліткових правопорушень та злочинності. / Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. - 2012. - № 5 (240), Ч. 1. - с. 229-234
2. Шевцова К. Молодежная преступность: почему дети убивают детей? [Електронний ресурс]: <http://finam.info/news/molodegnaya-prestupnost-pochemu-deti-ubivayut-detey/>
3. У ГПУ занепокоєні зростанням злочинності серед неповнолітніх. / Закон і бізнес. № 22 (1061) 26.05–01.06.2012.
4. Гилинский Я.И. Подростково-молодежная преступность. - [Електронний ресурс]: <http://www.narcom.ru/ideas/socio/70.html>.
5. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 05.02.1993 р. № 2998-XII / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 16, ст. 167.
6. Денисов С.Ф. Профілактика молодіжної злочинності як об'єкт кримінологічного дослідження. / Держава

та регіони. Серія "Право". - 2010. - № 2. - с. 65-69

7. Крутер М.С. Некоторые факторы молодежной преступности в России // Академический юридический журнал. - Иркутск, 2001, № 2. - С. 50-56.

8. Волянюк О.Д. Основна кримінологічна характеристика та запобігання злочинам, що вчиняються неповнолітніми. / Держава та регіони. Право. - 2012 р. - № 1. - С. 150-152.

9. Мотунова Н.В. Профілактика правопорушень серед підлітків як соціально-педагогічна проблема. / Соціальна педагогіка: теорія та практика. - 2011. - № 3. - С. 95-102.

10. Шендрик В.В. Предмет попередження злочинів в оперативно-розшуковій діяльності. Право і Безпека. Науковий журнал. - 2011. - № 3 (40). - [Електронний ресурс]: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pib/2011_3/index.htm.

11. Кириченко О.В., Шевченко О.А. Оперативно-розшукова профілактика злочинів як вид діяльності ОВС України / Вісник Запорізького інституту. - 2009. - № 2. - С. 199-206.

12. Денисов. С.Ф. Проблеми запобігання молодіжній злочинності в державах Європейського союзу / Держава і регіони. Серія "Право". - 2010 р. - № 3. - С. 54-58.

13. Чебикіна Т.С. Про сучасний стан проблеми профілактики злочинності серед дітей в Україні / Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія "Юридичні науки". - 2011. - № 1 (1). - С. 131-140.

14. Про органи і служби у справах неповнолітніх і спеціальні установи для неповнолітніх: Закон України.

15. Корнієнко М.В. Причини та умови поширення злочинності неповнолітніх на сучасному етапі нашої держави. / Часопис Київського університету права. - 2011. - № 2. - С. 219-223.

16. Подольный Н.А. Теоретические и практические основы раскрытия и расследования преступлений, совершенных молодежными организованными группировками: автореф. дис... д-р. юрид. наук: 12.00.09. - М, 2008. - 48 с.

*Бабакін В.М.,
кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності навчально-наукового
інституту підготовки фахівців кримінальної міліції
Харківського національного університету внутрішніх справ
Надійшла до редакції 13.09.2012*

УДК 343.9:343.985

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИМИ ЗАХОДАМИ

Мукоїда Р. В.

Протидія злочинності оперативно-розшуковими заходами містить систему оперативно-розшукових та інших заходів і реалізується в окремих організаційно-тактичних формах.

Проблемами профілактики злочинів займалися Г.А. Аванесов, Ю.М. Антонян, Л.Д. Гаухман, В.В. Голіна, Л.М. Давиденко, І.М. Данышин, О.М. Джужа, А.І. Долгова, А.Е. Жалінський, А.П. Закалюк, О.Г. Кальмана, І.І. Карпеч, Н.Ф. Кузнецова, О.М. Литвак, П.П. Михайленко, В.П. Філонов, О.М. Яковлев та інші криміналісти. Питанням оперативно-розшукової профілактики злочинів присвячені роботи А.І. Алексєєва, О.М. Бандурки, В.В. Баранова, Є.І. Борділовського, І.В. Бризгалова, С.С. Галахова, В.О. Глушкова, Є.А. Дидоренка, І.П. Козаченка, А.Г. Лекаря, В.С. Овчинського, С.С. Овчинського та ін.

Метою статті є уточнення сутності й завдань оперативно-розшукової протидії злочинності в сучасних умовах.

В умовах побудови сучасної правової держави проблеми захисту її громадян від злочинних посягань, а також протидії спробам криміналізації суспільства, нейтралізації негативних соціальних тенденцій набувають першочергового значення. У цьому контексті особливо гострими є питання протидії злочинності, запобігання злочинам та іншим правопорушенням, профілактичної роботи з населенням.

На сьогоднішній день констатуємо відсутність серйозних успіхів у справі протидії злочинності, що не може в остаточному підсумку привести до корінного зламу негативних тенденцій і якісній зміні кримінологічної обстановки. Даний стан речей є наслідком: відставання правової бази від потреб правоохоронної практики; недоліків у діяльності правоохоронних і контрольно-наглядових органів, насамперед їхньої роз'єднаності, відтоку професійних кадрів, нерозв'язаності проблем матеріально-технічного й фінансового забезпечення; складної криміногенної ситуації в регіоні; руйнування системи профілактики злочинів; відсутності взаємодії між інститутами державної влади й громадянського суспільства.

© Р.В. Мукоїда, 2012

Усі ці фактори зберігають свій вплив, що дає підстави для прогнозування поглиблення негативних тенденцій у сфері охорони правопорядку [1, 9].

Серед спрямувань профілактичної діяльності, що проводиться правоохоронними органами, виділяють такі основні її види: оперативно-розшукову, кримінально-правову, адміністративно-правову, криміналістичну, кримінологічну профілактику та інші.

М.А. Погорецький вважає, що можливості оперативно-розшукової діяльності в Україні ще недостатньо ефективно використовуються в попередженні злочинності. Основними причинами цього є те, що попереджувально-профілактична функція боротьби зі злочинністю недостатньо й суперечливо врегульована в чинному Законі України "Про оперативно-розшукову діяльність" і відомчих нормативно-правових актах. Слід зазначити, що чинний Закон України про ОРД серед завдань ОРД (ст. 2) не містить такого завдання, як попередження злочинів.

Разом з тим, у п. 1 ч. 1 ст. 7 цього Закону зазначається, що підрозділи, які здійснюють ОРД, зобов'язані в межах своїх повноважень відповідно до законів, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності, вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення, припинення й розкриття злочинів і викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, здійснювати профілактику правопорушень.

Згідно з пунктом 3 ст. 10 цього Закону матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються для попередження, припинення й розслідування злочинів, розвідувально-підривних посягань проти України, розшуку злочинців і осіб, які безвісно зникли.

Треба погодитись з М.А. Погорецьким, що правове регулювання попереджувально-профілактичної функції злочинів засобами ОРД чинним Законом України про ОРД недостатньо врегульовано, що необґрунтовано стримує її реалізацію на ранніх стадіях підготовки вчинення злочи-